

Список використаних літературних джерел

1. Добрецова Н.В. Возможности дополнительного образования детей для реализации профильного образования: Учебно-методическое пособие для учителей /Под ред. А.П. Тряпицкой. – СПб.: КАРО, 2005. – 160 с.
2. Маркова А. К. Психология профессионализма. - М.: Международный гуманитарный фонд «Знание», 1996. - 312 с.
3. Моргун Д. В., Орлова Л.М. Дополнительное образование детей в вопросах и ответах. - М.: ЭкоПресс, 2012. - 140 с
4. Рябченко А.М., Иванченко В.Н. Настольная книга директора учреждения дополнительного образования детей. - М.: Феникс, 2011. - 352 с.
5. Сорочан Т. Співтворчість – одна з ознак технології науково-методичного супроводу/Т. Сорочан // матер. науково-практичної конф. “Активізація творчого потенціалу учнівської молоді в контексті глобалізації освіти”, 2012 р.– С. 34-40.

УДК 37.048.4:373.5:374

В. В. МАЧУСЬКИЙ

Інститут проблем виховання НАПН України

СТРАТЕГІЧНІ НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ НАУКОВО-МЕТОДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПОЗАШКІЛЬНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ В РОБОТІ ЛАБОРАТОРІЇ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Кардинальні зміни в суспільній свідомості, обумовлені соціальними, політичними та економічними перетвореннями в Україні, постійно вимагають від держави й суспільства, науки та освіти посилення уваги до організації виховної позанавчальної, позашкільної діяльності дітей та підлітків, визначення шляхів модернізації її форм і методів.

90-ті рр. минулого століття були досить складними для збереження позашкільної освіти України, і водночас, саме тоді було визначено шляхи перебудови, нові ідеї функціонування позашкільних навчальних закладів, нові технології формування творчої особистості засобами позашкільної творчої діяльності, що обумовило вагоме місце позашкільної освіти в системі неперервної освіти нашої держави.

У 1996 р. рішенням Президії АПН України у структурі Інституту проблем виховання було створено лабораторію діяльності позашкільних закладів, концептуальні основи діяльності якої передбачали активно включитися в розроблення законодавчої бази позашкільної освіти України та науково-методичного забезпечення освітньо-виховного процесу позашкільних навчальних закладів різних типів.

З перших кроків науковий колектив лабораторії спільно з Науково-методичним центром загальної середньої освіти МОН України брав активну

участь у розробленні законів України “Про освіту”, “Про позашкільну освіту”, “Про охорону дитинства в Україні”, Програми розвитку позашкільних навчальних закладів на 2002-2008 рр., Національної доктрини розвитку освіти України, інших нормативних документів, які були актуальними для позашкільних навчальних закладів.

Першочергового значення в той час набуває розроблення загальної стратегії розвитку позашкільної освіти як повноправного інституту в системі неперервної освіти, дослідження теоретичних основ позашкільної педагогіки з її специфікою впливу на молоде покоління.

Головним надбанням лабораторії стала розроблена у 1996 р. Концепція позашкільної освіти й виховання, відповідно до якої і сьогодні відбувається науково-методичне забезпечення творчого розвитку учнів.

З часом постало питання про місце позашкільної освіти в єдиному освітньому просторі, визначення співвідношень інших ланок з цією ланкою освіти та перспектив позашкільних навчальних закладів на ринку освітніх послуг, а головне - опрацювання змісту навчально-виховного процесу в цих закладах освіти.

У виданому лабораторією в 2000 р. методичному посібнику “Організаційно-педагогічні основи діяльності сучасного позашкільного навчального закладу” позашкільна освіта визначається як складова системи освіти України, що надає знання, формуючи вміння та навички за інтересами, забезпечує потреби особистості у творчій самореалізації та інтелектуальний, духовний і фізичний розвиток, готує до активної професійної та громадської діяльності, створює умови для соціального захисту й організації змістовного дозвілля відповідно до здібностей, обдарувань та стану здоров'я учнів і вихованців.

Відповідно до зазначеного організаційно-педагогічні основи діяльності сучасного позашкільного навчального закладу як такого, що ґрунтуються на двох підсистемах освіти - навчанні і вихованні, мають основні ідеї, зміст і закономірності навчання й виховання дітей та молоді, їхнього творчого розвитку, а також зміст, організаційні форми і засоби педагогічного керівництва цими процесами.

Лабораторією було визначено ідеї життєдіяльності позашкільних навчальних закладів, а це, зокрема:

- розвиток індивідуальних якостей особистості, особистісно орієнтоване виховання;
- неперервність (наступність, послідовність, системність) в організації навчання і виховання, творчого розвитку учнів у гуртках, творчих об'єднаннях позашкільних навчальних закладів;
- єдність і цілісність процесів навчання і виховання, коли учні не переймають чужий досвід, а набувають власного за участю педагога;
- творча співпраця учасників навчально-виховного процесу;

- визнання права дитини на вільне самовизначення і самореалізацію, невід'ємного права вільного вибору;
- запровадження стратегії інноваційного навчання і виховання через системну організацію управління навчально-виховним процесом;
- твердження, що позашкільна освіта - процес педагогічно змодельованої соціалізації особистості.

Визначені пріоритети вплинули на планування та здійснення поетапних наукових досліджень лабораторії.

Проблема науково-методичного забезпечення діяльності позашкільних навчальних закладів різних типів - як перше стратегічне наукове дослідження лабораторії. Від часу створення лабораторії головним завданням її співробітників стало здійснення наукових досліджень, які мали бути актуальними, відповідати державному замовленню та сприяти розвитку педагогічної науки.

Протягом 1997-1999 рр. опрацьовувалася комплексна тема «Науково-методичне забезпечення позашкільних закладів різних типів». При цьому пріоритетними напрямками діяльності лабораторії визначалися:

- участь у розробленні загальної стратегії розвитку державної системи позашкільної освіти, директивних та нормативних актів, що забезпечують умови діяльності позашкільних навчальних закладів;
- постійне програмно-методичне забезпечення позашкільного освітньо-виховного процесу, розроблення різнорівневих, диференційованих та варіативних програм, навчально-методичних посібників, які мають допомогти дитині, підлітку усвідомити свої можливості, оволодіти загальнолюдськими цінностями, професійно самовизначитися;
- розроблення тематичних освітніх програм, які сприятимуть оновленню змісту позашкільної освіти;
- розроблення наукових основ оновлення й реформування позашкільної освіти, створення експериментальних центрів: лабораторій, кафедр, кабінетів на базі провідних позашкільних навчальних закладів.
- Наукові співробітники лабораторії здійснили історико-генетичний аналіз досліджуваної проблеми та аналіз сучасного стану позашкільної освіти і виховання, що дало змогу:
- науково обґрунтувати сутність, мету, завдання позашкільної освіти і виховання;
- визначити принципи та функції позашкільної освіти й виховання;
- розробити основні напрями і зміст позашкільного навчання й виховання та розпочати роботу з правового і нормативно-регламентуючого забезпечення позашкільної освіти й виховання

відповідно до визначених шляхів її реалізації в освітньому просторі України.

У ході дослідження було розроблено концептуальні основи позашкільної освіти, які відображено в “Концепції позашкільної освіти та виховання” (1997). Концепція стала спробою наукового осмислення розвитку позашкільної освіти та виховання, що допомогло становленню нової галузі педагогічної науки - позашкільної педагогіки. Було визначено принципи позашкільної освіти та виховання, її основні напрями, зміст та структуру, шляхи розвитку творчої особистості, завдання з науково-методичного та кадрового забезпечення позашкільної освіти та виховання.

Відповідно до Наказу МОН України “Про першочергові заходи впровадження основних положень Концепції позашкільної освіти та виховання” співробітники лабораторії спільно з МОНУ розробили Положення “Про Всеукраїнський конкурс-огляд регіональних програм збереження позашкільних закладів”, мета якого - діагностування стану позашкільної освіти і виховання, відпрацювання завдань лабораторії щодо їх подальшого вдосконалення.

Матеріали конкурсу було використано для узагальнення кращого досвіду роботи позашкільних закладів різних типів та регіональних органів управління освітою. Серед першочергових завдань цього заходу - визначення й удосконалення позашкільної освіти, зокрема:

- зміст діяльності позашкільних закладів має відповідати запитам дітей, батьків, суспільства;
- реформування форм і методів їх діяльності є основою підвищення престижу цієї унікальної ланки освіти;
- у науковій роботі потрібно керуватися положенням про державне замовлення на здобуття позашкільної освіти.

У 1998 р. за ініціативою лабораторії з метою створення картотеки кращого досвіду діяльності позашкільних закладів МОН України було оголошено Всеукраїнський конкурс-захист сучасної моделі позашкільного навчального закладу. Понад 70 кращих педагогічних колективів позашкільних навчальних закладів надали аналітичні матеріали: з свого досвіду роботи, концепції діяльності закладів, відгуки-характеристики різних організацій, установ, інші матеріали, які розкривали їхню навчально-виховну роботу. Близько 20 колективів стали призерами конкурсу, отримали Почесні грамоти Президії АПН України, Інституту проблем виховання. А такі заклади, як Київський міський Палац дітей та юнацтва, Рівненський міський Палац дітей та юнацтва, Центр позашкільної роботи Святошинського району, Центр науково-технічної творчості молоді «Сфера» та дитячий оздоровчо-екологічний центр Оболонського району м. Києва у подальшій роботі лабораторії стали її експериментальною базою. Конкурс виявив позитивний досвід педагогічної практики і переконливо довів, що позашкільні навчальні заклади є вагомими центрами розвитку творчої особистості - громадянина України.

Узагальнений досвід кращих позашкільних закладів України покладено в основу методичного посібника “Організаційно-педагогічні основи діяльності сучасного позашкільного навчального закладу”, де було визначено статус позашкільного навчального закладу та умови, які сприяють оптимізації змісту його роботи: діяльність закладу сприяє розвиткові мотивації особистості до пізнання творчості, зміцненню здоров'я; професійному самовизначенню і творчій праці учнів, функціонуванню їхньої загальної культури;

- в ньому вирішуються завдання адаптації учнів до життя в суспільстві, організації їхнього змістовного дозвілля;
- навчально-виховний процес спрямований на здобуття учнями додаткових знань, умінь, навичок за інтересами в позаурочний час;
- у його концепціях і програмах діяльності враховуються запити дітей, молоді, потреби сім'ї, дитячих та юнацьких об'єднань, національно-культурних традицій держави, регіону тощо;
- у ньому проводиться методична, масова, просвітницька робота, спрямована на вдосконалення навчально-виховного процесу, навчальних програм, технологій виховної діяльності з учнями та майстерності педагогічних працівників.

У зазначений період особливо глибоко працює над проблемою наукового дослідження Г.П. Пустовіт. Зокрема, він обгрунтував концептуальні основи діяльності, сутність, мету і завдання позашкільних закладів еколого-натуралістичного профілю; визначив принципи, напрями їх діяльності, що спрямовувалися на виховання творчої особистості засобами дослідницької роботи екологічного спрямування; розробив структуру та шляхи реалізації екологічної освіти і виховання школярів, у тому числі перевірені на практиці критерії сформованості елементів їхньої екологічної культури. Серед найважливіших наукових праць ученого в ці роки - методичні посібники “Дослідницька робота учнів з екології в позашкільних установах і школах” та “Екологічне виховання дітей молодшого шкільного віку у процесі дослідницької роботи у позашкільних закладах”. Г.П. Пустовіт, у зв'язку з тим, що лабораторія тільки почала своє формування, намагається залучати до розроблення науково-дослідної тематики зацікавлених наукових кореспондентів і прикріплених талановитих педагогів, якими було розроблено і затверджено Вченою радою Інституту 11 наукових тем.

Таким чином, у результаті науково-дослідної роботи лабораторії було обгрунтовано структуру як позашкільної освіти загалом, так і окремих типів позашкільних закладів зокрема; розроблено низку науково-методичних матеріалів, що дало змогу підійти до побудови загальної стратегії подальшого розвитку позашкільної освіти і виховання в Україні; обгрунтовано положення про те, що зміни соціальної, культурної та освітньої сфер розвитку українського суспільства вимагають переорієнтації змісту, форм та методів позашкільної освіти.

Визначення соціально-педагогічних основ діяльності позашкільних закладів у сучасних умовах. У 2000-2002 рр. співробітники лабораторії досліджували тему “Соціально-педагогічні основи діяльності позашкільних закладів освіти в сучасних умовах”. Основним здобутком цього періоду стало наукове обґрунтування соціально-педагогічних основ діяльності позашкільних закладів у сучасних умовах та розроблення їх перспективної моделі функціонування.

Розробляються й вимоги до поглиблення наукового дослідження. З цією метою юридично затверджується експериментальна база лабораторії - провідні позашкільні навчальні заклади м. Києва. На початку 2000 р. укладається угода з Науково-методичним центром Головного управління освіти Київської міськдержадміністрації про проведення експериментальної роботи на базі провідних позашкільних навчальних закладів різних типів.

Найважливішим досягненням лабораторії цього періоду є наукове обґрунтування соціально-педагогічних основ діяльності позашкільних навчальних закладів у сучасних умовах.

За результатами дослідження:

- науково обґрунтовано та експериментально перевірено соціально-педагогічні основи діяльності позашкільних закладів у сучасних умовах;
- визначено організаційно-педагогічні особливості позашкільних навчальних закладів, які сприяють ефективності навчально-виховного процесу. Серед них: добровільність залучення учнів до навчально-виховного процесу, можливість вільного вибору напрямку творчої діяльності дітьми, учнівською та студентською молоддю залежно від їхніх інтересів та психофізіологічних особливостей;
- визначено сучасні тенденції розвитку позашкільних закладів;
- науково обґрунтовано теоретико-методичні основи екологічної освіти, трудового виховання, соціальної адаптації, соціальної активності старших підлітків та їхнього професійного самовизначення у позашкільних закладах;
- обґрунтовано виховний вплив позашкільної освіти на особистість дитини і формування таких інтегрованих параметрів, як система цінностей, мотивація та життєві перспективи, світосприйняття, стиль життя, життєва позиція, система цілей і засоби їх досягнення.

Згідно з замовленням МОН України науковий колектив лабораторії залучається до розробки низки проектів нормативних документів, зокрема в цей період були затверджені Закон України “Про позашкільну освіту”, “Програма розвитку позашкільних навчальних закладів”, Положення про “Народний художній” та “Зразковий художній” колективи у закладах освіти, Положення про Малу Академію наук України, Критерії оцінювання діяльності позашкільних навчальних закладів, Положення про

Всеукраїнський конкурс майстерності педагогічних працівників позашкільних навчальних закладів “Джерело творчості”.

За наслідками дослідження підготовлено і видано науково-методичний збірник “Соціально-педагогічні основи діяльності позашкільних навчальних закладів у сучасних умовах” за участю співробітників лабораторії А.Й. Сиротенка, Г.П. Пустовіта, В.В. Мачуського, Л.І. Ковбасенко, О.В. Литовченко та С.Г. Мартової.

Приділяючи велику увагу розвитку міжнародного співробітництва, науковці продовжують співпрацювати з колегами Росії, Білорусі, Європейським комітетом освіти в галузі навколишнього середовища, Міжнародної спілки охорони природи, Європейською Асоціацією закладів, які займаються організацією вільного часу дітей та юнацтва.

Головним підсумковим заходом стала Міжнародна науково-практична конференція “Соціально-педагогічні основи діяльності сучасного позашкільного закладу”, в якій брали участь біля 300 працівників позашкільних навчальних закладів України, Росії, Молдови, Білорусі, представники органів управління освіти, науковці працівники АПН України, викладачі вищих навчальних закладів. За підсумками конференції видано збірник матеріалів доповідей та виступів.

Дослідження проблем методики виховної діяльності у позашкільних навчальних закладах. У період 2003-2005 рр. колектив лабораторії досліджує наукову тему “Методика виховної діяльності у позашкільних навчальних закладах”.

З огляду на те, що за останні роки питання місця позашкільної освіти в єдиному освітньому просторі та активізації позашкільних навчальних закладів як центрів виховання особистості стало надзвичайно актуальним, науковці поставили за мету визначити сутність змісту, форм, методів, засобів виховної роботи з учнями в позаурочний час у сучасних умовах.

Проведений науковцями лабораторії аналіз наукових праць учених, вивчення стану справ безпосередньо у позашкільних навчальних закладах засвідчили, що діяльність цих закладів потребує постійного оновлення. Постає питання й модернізації ефективних методик виховної діяльності, які мають бути науково обґрунтованими, а саме: визначення концептуальних підходів і принципів відбору, структурування і побудови змісту виховання учнів та критеріїв їх ефективності, вдосконалення класифікації принципів, форм і методів виховання учнів засобами позашкільної освіти й виховання.

Відповідно до Програми дослідження розроблено “Положення про районне наукове товариство учнів”, програму спецкурсу з основ науково-дослідницької роботи “Наукова зміна” для членів МАН України, науково-методичний посібник “Методика виховної діяльності в МАН України”, методичні рекомендації з організації навчально-виховного процесу у наукових гуртках та секціях тощо.

Значним досягненням цього періоду є видання монографії Г.П. Пустовіта “Теоретико-методичні основи екологічної освіти і виховання учнів 1-9 класів у позашкільних навчальних закладах” та захист ним докторської дисертації. У цій праці обґрунтовано теоретико-методологічні

та методичні основи модернізації змісту екологічної освіти і виховання учнів у позашкільних навчальних закладах. Вперше запропоновано концептуальні підходи, принципи та критерії відбору і побудови різнорівневого змісту екологічної освіти й виховання; вдосконалено змістові характеристики понятійно-категоріального апарату дослідження і класифікацію принципів, активних організаційно-педагогічних форм, методів та засобів реалізації змісту екологічної освіти й виховання учнів у позашкільних навчальних закладах.

Взагалі ж за наслідками експериментальної роботи наукових співробітників лабораторії:

- визначено й обґрунтовано теоретико-методичні основи модернізації змісту виховання учнів, принципи відбору і структурування його у позашкільних навчальних закладах та критерії їх ефективності;
- удосконалено класифікацію принципів, форм і методів виховання особистості засобами позашкільної освіти;
- розроблено активні методи виховання базових якостей учнів, доведено їхню ефективність;
- розроблено низку функціональних моделей виховання учнів у позашкільних навчальних закладах різних типів: моделі екологічної освіти і виховання учнів 1-9-х класів у позашкільних навчальних закладах, модель соціальної адаптації учнів 5-9-х класів, формування естетичної вихованості, соціальної активності, творчого ставлення до праці, структурно-функціональну модель становлення члена МАН України;
- розроблено інструктивно-методичні матеріали щодо вдосконалення виховання учнів у позашкільних навчальних закладах.

З метою реалізації поставлених завдань на практиці, поряд із експериментальним дослідженням, колектив лабораторії працював над розробленням особливо важливих для позашкільної освіти документів, а саме: Закону України “Про внесення змін до Закону України “Про позашкільну освіту” від 02.06.2005 р. Крім того, співробітники лабораторії брали активну участь у виконанні Програми розвитку позашкільних навчальних закладів на 2002-2008 рр. Результатом цієї роботи стали підготовлені до друку нові збірники програм (наукові керівники Г.П. Пустовіт, Л.І. Ковбасенко, В.В. Мачуський), що допомогло значно оновити зміст гурткової роботи у позашкільних навчальних закладах.

Дослідження науково-методичних засад розвитку творчої особистості учнів у позашкільних навчальних закладах. Актуальність проблем, пов'язаних з творчим розвитком особистості учнів у позашкільних навчальних закладах, потреба розроблення їх науково-методичних засад обумовили вибір теми наукового дослідження лабораторії на 2006-2008 рр.: “Науково-методичні засади розвитку творчої особистості учнів у позашкільних навчальних закладах”.

Об'єктом дослідження було визначено процес розвитку творчої особистості учнів, метою - наукове обґрунтування та апробація науково-методичних засад розвитку творчої особистості учнів у позашкільних навчальних закладах; умовами ефективності цього процесу - наукове обґрунтування мети педагогічного керівництва; розроблення та наукове обґрунтування дидактичного компоненту формування творчої особистості; обґрунтування соціального портрету особистості учня, його творчої спрямованості; розвитку творчих рис характеру, творчих якостей інтелекту, творчої самосвідомості.

З метою вивчення напрацьованого досвіду роботи науковців, педагогів, працівників методичних служб та органів управління освіти колектив лабораторії ініціював проведення Всеукраїнської науково-практичної конференції “Теоретико-методичні основи виховання творчої особистості учнів в умовах позашкільних закладів”.

Дослідження проблем оптимізації виховного потенціалу навчального процесу у позашкільних навчальних закладах. У період 2009-2011 рр. лабораторією досліджувалася планова тема “Педагогічні засади оптимізації виховного потенціалу навчального процесу у позашкільних навчальних закладах”.

За результатами дослідження згідно тематичного плану і технічного завдання підготовлено і видано: підручник “Позашкільна освіта і виховання”, колективна монографія “Виховний потенціал позашкільних навчальних закладів”, науково-методичний посібник “Формування в учнів допрофесійного досвіду у позашкільних навчальних закладах”, методичні рекомендації “Організаційно-педагогічні умови оптимізації виховного потенціалу навчального процесу у гуртках художньо-естетичного напрямку позашкільних навчальних закладів”, методичні рекомендації “Оптимізація виховного процесу у технічних гуртках позашкільних навчальних закладів”, методичні рекомендації “Організаційно-педагогічні умови оптимізації виховного потенціалу навчального процесу у гуртках гуманітарного напрямку позашкільних навчальних закладів”.

Розроблено і подано у відповідні державні установи: пропозиції до проекту Указу Президента України “Про додаткові заходи щодо підтримки краєзнавчого руху України” (щодо продовження до 2016 року); пропозиції до проекту Плану заходів з розвитку освіти в Україні (2011); пропозиції до проекту заходів з виконання Загальнодержавної програми “Національний план дій щодо реалізації Конвенції ООН про права дитини” на період до 2016 р.; пропозиції щодо участі у виконанні Державної цільової соціальної програми розвитку позашкільної освіти на період до 2014 року (заходів до програми: “Забезпечення видання науково-методичного фахового журналу “Позашкільна освіта та виховання”; “Вивчення та поширення кращого педагогічного досвіду з питань позашкільної освіти; “Проведення наукових досліджень на базі ПНЗ”).

У 2012-2014 роках лабораторія розробляла тему **“Формування у вихованців позашкільних навчальних закладів базових компетентностей у процесі пізнавально-практичної діяльності”**.

У результаті проведеного дослідження науковцями лабораторії: уточнено сутність ключового поняття стосовно проблеми дослідження – компетентність. У практично-орієнтованому розумінні, це досвідченість як вмільість ефективно вирішувати певні практичні задачі, використовуючи при цьому відповідні наукові знання; визначено базові компетентності для різних напрямів позашкільної освіти. Для соціально-реабілітаційного напрямку - соціальну компетентність, художньо-естетичного та туристсько-красознавчого – етнокультурну, оздоровчого та фізкультурно-спортивного напрямів - здоров'язбережувальну компетентність, гуманітарного та бібліотечно-бібліографічного – комунікативну компетентність, науково-технічного та дослідницько-експериментального напрямів пізнавальну і проектно-технологічну компетентності; розроблено структуру базової компетентності вихованців позашкільних навчальних закладів, яку утворюють когнітивний, емоційно-ціннісний і діяльнісний компоненти; визначено критерії, показники і рівні сформованості базових компетентностей вихованців позашкільних навчальних закладів за різними напрямками позашкільної освіти; проведено добір методик для діагностування відповідних рівнів їх сформованості; експериментально підтверджено, що провідними педагогічними засобами формування базових компетентностей вихованців позашкільних навчальних закладів у процесі пізнавально-практичної діяльності є навчальні програми для позашкільної освіти (“Мистецтво нашого народу”, “Валяння вовни”, “Петриківський розпис”, “Юний конструктор-дослідник”, “Школа радості і здоров'я”, “Оздоровча гімнастика”, “Оздоровчий волейбол”, “Клуб “Точка зору”, “Мистецтво спілкування” та навчальних програм для гуртків дитячих закладів оздоровлення та відпочинку: “Конструювання повітряних зміїв”, “Авіамоделювання”, “Спорт на відпочинку”, “Здоровим будь”, “Валяння вовни”, “Петриківський розпис” “Юні журналісти”), а також практично-спрямовані форми роботи.

За матеріалами проведеного дослідження підготовлено і видано колективну монографію “Формування у вихованців позашкільних навчальних закладів базових компетентностей у процесі пізнавально-практичної діяльності”, методичний посібник “Компетентнісний підхід у навчально-виховному процесі позашкільного навчального закладу”, збірники програм для гурткової роботи “Навчальні програми з позашкільної освіти” і “Навчальні програми з позашкільної освіти для гуртків дитячих закладів оздоровлення та відпочинку”.

У 2015 році лабораторія діяльності позашкільних закладів перейменована в **лабораторію позашкільної освіти**.

Нині науковці розробляють фундаментальну тему “**Формування ціннісних орієнтирів навчально-виховного процесу у позашкільних навчальних закладах**”. Основна мета наукового дослідження полягає у теоретичному обґрунтуванні та експериментальній перевірці ефективності ціннісних орієнтирів навчально-виховного процесу у позашкільних навчальних закладах. *Завдання* дослідження: проаналізувати стан розробленості проблеми у педагогічній теорії і практиці діяльності

позашкільних навчальних закладів; уточнити сутність поняття ціннісних орієнтирів навчально-виховного процесу у позашкільних навчальних закладах; визначити ціннісні орієнтири, притаманні для навчально-виховного процесу позашкільних навчальних закладів різних напрямів, їх структуру, критерії, показники, провести добір методик для діагностування рівнів сформованості таких ціннісних орієнтирів; виявити й обґрунтувати зміст і педагогічні засоби формування ціннісних орієнтирів навчально-виховного процесу у позашкільних навчальних закладах; експериментально дослідити ефективність впровадження у практику позашкільних навчальних закладів змісту і педагогічних засобів формування відповідних ціннісних орієнтирів навчально-виховного процесу для різних напрямів позашкільної освіти; отримані результати дослідження запровадити у практику діяльності позашкільних навчальних закладів, систему підвищення кваліфікації педагогів-позашкільників та післядипломної освіти.

Загальний план дослідження наступний – воно буде проведено протягом 2015 - 2017 рр. у три етапи. На першому етапі визначатимуться основні завдання дослідження і концептуальні підходи до їх розв'язання, розроблятиметься програма і методика експериментальної роботи, буде вивчено стан проблеми у соціально-педагогічній теорії та практиці, узагальнено педагогічний досвід, проведено констатувальний експеримент. На другому етапі здійснюватиметься експериментальна робота з розробки і перевірки ефективності ціннісних орієнтирів навчально-виховного процесу у позашкільних навчальних закладах. На третьому етапі проводитиметься обробка, аналіз і узагальнення експериментальних даних, оцінка ефективності експериментальної роботи та літературне оформлення результатів дослідження.

УДК 37.013.83

В.А. РЕДІНА

КЗ «Харківська обласна станція юних туристів»,

Г.Л.ВОРОНІНА

КВНЗ «Харківська академія неперервної освіти»

ОСНОВНІ ВИМОГИ ДО ПІДГОТОВКИ ПЕДАГОГА-ПОЗАШКІЛЬНИКА В УМОВАХ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ

У статті розкрито підходи до розробки базових стандартів післядипломної педагогічної освіти на основі ідеї Європейської рамки кваліфікацій та висвітлені результати роботи щодо створення кваліфікаційної характеристики підвищення кваліфікації для керівників гуртків позашкільних навчальних закладів.

***Ключові слова:** підвищення кваліфікації, післядипломна освіта, позашкільна освіта, професійна компетентність, керівник гуртка.*